

BESZÁMOLÓ

FOGYASZTÓVÉDELMI JOG A MAGYAR JOGRENSZERBEN ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ JOGÁBAN

RÉSZTVEVŐK ÉS ELŐREHALADÁS

A kutatásban résztvevők mindvégig azonosak voltak a szerződésben szereplő kutatókkal (Csécsy György, Szikora Veronika, Prugberger Tamás, Fézer Tamás, Pribula László). A futamidő alatt egy résztvevő kutató szült, aki emiatt szüneteltette kutatási tevékenységét. Hallgatói résztvevőként Aranyi Péter, Hajnal Zsolt, Joó Imre, Török Éva és Zoványi Nikolett PhD-hallgatók kapcsolódtak be a munkába. A program ideje alatt hárman abszolutóriumot szereztek, közülük ketten már doktorjelöltek. Hajnal Zsolt: Az európai egységes fogyasztóvédelmi magánjog lehetséges irányai című, a projekt témájához szorosan kapcsolódó, disszertációjának megvédése előtt áll. Joó Imre az "Action directe" alkalmazásának új perspektívái a magyar és külföldi jogrendszerekben témában végez kutatásokat, a PhD-képzés követelményeit teljesítette. Két fő jelenleg még PhD-hallgató (Zoványi Nikolett: Az idegenforgalom szabályozásának összehasonlító magánjogi elemzése; Aranyi Péter: A közérdekű kereset mint igényérvényesítési eszköz dilemmái és fogyasztóvédelmi aspektusai).

A kutatás előrehaladása a tervezettnél megfelelt azzal, hogy az utolsó fázisban a TBK elnöke engedélyezte a futamidő módosítását 2012. 12. 31-re. A külföldi partnerrel a külföldi konferenciát 2011-2012-ben rendeztük meg.

A program eredményei több szinten jelentek meg.

I. A kutatási eredmények megjelenítése a tudományos életben

A kutatás gyakorlati jelentősége és a kodifikáció miatti aktualitása megfelelő teret biztosított a feltárt anyag széles körű alkalmazására és a jogharmonizációs elvárások teljesítéséhez.

I.1. Publikálás és tudományos előadások tartása (konferenciákon)

A projekt időtartama alatt **6 könyv, 31 könyvfejezet, 29 folyóiratcikk és 14 konferenciacikk** jelent meg a résztvevő kutatók és a kapcsolódó hallgatók munkájának eredményeként, valamint közel **50 előadást** tartottunk hazai és nemzetközi konferenciákon, tudományos tanácskozásokon.

A kutatás során mindvégig hangsúlyos szerepet szántunk az aktuális részeredmények publikálásának. A jogi szakfolyóiratokban való publikálás folyamatos volt, szakkönyvekben (emlékkötet), konferenciakötetben (pl. Polgári jogot oktatók találkozója, Miskolc) több publikáció megjelent a program időtartama alatt. A projekt keretében több tudományos konferenciát is szerveztünk, amelyeknek szerkesztett tanulmánykötetei is megjelentek. A kutatásban résztvevők, mind a kutatók, mind pedig a munkába bekapcsolódó PhD hallgatók, rendszeresen publikáltak. Ezek adatait a közleményjegyzék tartalmazza. A fogyasztóvédelmi jog több jogágot érintő jogterület, amelyeknek részeredményei megjelennek a magyar jogirodalomban, azonban e témakör az eddiginél szélesebb körben, más jogterületeken érvényesülő megjelenési formáit foglaltuk össze, különösen az iparjogvédelem, a munkajog, a reklámjog valamint a kereskedelmi jog területén. A kutatásba a résztvevőkön és az öt hallgatón kívül a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszékének munkatársai is bekapcsolódtak, így különösen Csécsy Andrea és Varga Nelli.

- A Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Polgári Jogi Tanszéke és a Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete közös szervezésében *Fogyasztóvédelmi jog új irányai az elméletben és a gyakorlatban* című kétnapos (2007. május 17-18.) konferenciát rendeztünk, ahol 18 – magyar és külföldi (német, olasz) – elméleti és gyakorlati szakember tartott előadást. A konferencia tanulmánykötete „A fogyasztóvédelmi jog új irányai az elméletben és a gyakorlatban” címmel (216 oldalas, 17 szerzős) jelent meg Szikora V. szerkesztésében. Az OTKA-kutatás résztvevői közül Fézer T., Csécsy Gy., Pribula L. és Prugberger T., és Hajnal Zs. tanulmánya is szerepel a kötetben.
- Megszerveztük a *Magánjogot oktató fiatalok II. országos találkozója és konferenciája* c. kétnapos konferenciát (2008. május 9-10.) a magyar jogi társkarok oktatóinak részvételével, amelynek a második napján (a „Fogyasztóvédelmi nap”-on) hat előadó a fogyasztóvédelmi jog tárgykerében tartott előadást. A rendezvény konferenciakötete 2009-ben jelent meg „Kihívások és lehetőségek napjaink magánjogában” címmel (433 oldalas, 25 szerzős, ebből hat fogyasztóvédelmi tanulmány, szerkesztette: Szikora V.).
- Többen részt vettek a Bécsben megrendezett *Neuordnung des Verbraucherprivatrechts in Europa?* elnevezésű konferencián (2009. január 22., Helyszín: Bundesministerium für Justiz, Großer Festsaal).
- *Fogyasztó és Jog – Új kihívások a fogyasztóvédelmi jog harmonizációja terén* címmel 2009. április 30-án konferenciát szerveztünk a Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületével együttműködve. Helyszín: Budapest Corner rendezvényközpont. A DE ÁJK Polgári Jogi tanszékéről Varga Nelli és Hajnal Zsolt tartott előadást, Szikora Veronika társszervező volt a DE ÁJK részéről.
- *Új kihívások az atipikus szerződések területén, különös tekintettel a fogyasztói érdekek védelmére* című nemzetközi tudományos konferenciát szerveztünk Debrecenben 2010. április 1-jén, amelyen a kutatásba bekapcsolódó hallgatók öt fogyasztóvédelmi tárgyú előadást tartottak.
- *A tudomány a fogyasztói tudatosság növelésének szolgálatában – Magyar fogyasztóvédelmi magánjog – európai kitekintéssel* elnevezésű konferencián (Debrecen, 2010. június 18.) a program alábbi résztvevői (Csécsy György, Szikora Veronika) és hallgatói (Joó Imre, Aranyi Péter, Török Éva) tartottak tudományos előadást, valamint recenziót a könyv egyes fejezeteiről. Szikora Veronika ünnepélyes keretek között mutatta be a megjelent kötetet: Szikora Veronika (szerk.): Magyar fogyasztóvédelmi magánjog - európai kitekintéssel, Center Print Nyomda, Debrecen, 2010. A könyv Fézer T., Hajnal Zs., Joó I., Szikora V. által írt fejezeteket is tartalmaz.
- *Fogyasztóvédelem és szellemi tulajdonvédelem a magyar és az ukrán polgári jogban* című nemzetközi tudományos konferenciát szerveztünk Debrecenben 2011. május 13-14-én, amelyen nyolc külföldi és négy magyar kutató, oktató (Csécsy György, Szikora Veronika, Fézer Tamás, Csécsy Andrea), valamint egy hallgatói tag (Hajnal Zsolt) tartott előadást.
- 2011. október 16-18. között immár 6. alkalommal rendezték meg Ungváron a F fiatal Tudósok Nemzetközi Tudományos Konferenciáját (*VI. International Scientific Conference of Young Scientists – European Law Education and Science*), melyen a kutatás résztvevői közül Csécsy György, Szikora Veronika, Hajnal Zsolt és Török Éva vett részt és tartott előadást a fogyasztóvédelem, a szerződési jog és a szellemi alkotások joga témakörben. A legjobb előadó díját Hajnal Zsolt kapta. A konferencián Csécsy György a tíz éve tartó ukrán-magyar együttműködés területén kifejtett tevékenysége elismeréseként a Jogász Világszövetség kitüntetés első fokozatát vehette át a Világszövetség elnökétől. A szervezőkkel megállapodás született az együttműködés folytatásáról és további konferenciák rendezéséről.
- 2012. május 10-11-én a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (Kolozsvár, Románia) által szervezett *Az európai magánjog jelene és jövője* elnevezésű konferencián vett részt Csécsy György, Szikora Veronika, Hajnal Zsolt és Török Éva. A projekt témájával összefüggő előadást Hajnal

Zsolt tartott. Csécsy György összefoglalta a fogyasztóvédelmi kutatás addigi eredményeit, Szikora Veronika pedig a megjelent köteteket mutatta be.

- 2012 novemberében a kutatók egy része a *Magyar Tudomány Napja a Délvidéken – 2012* elnevezésű tudományos tanácskozáson vett részt a Vajdasági Magyar Tudományos Társaság szervezésében – 2012. november 24., Újvidék (Szerbia). A kutatási témához kapcsolódóan Csécsy György és Hajnal Zsolt előadásai hangoztak el, Szikora Veronika pedig a megjelent köteteket mutatta be.

- A *Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának és az Universita Pavla Jozefa Safárika Právnická Fakulta (Pavol Jozef Šafárik University, Faculty of Law) közös szervezésű konferenciája* – 2012. december 3., Kassa, Szlovákia – lehetőséget adott a szakmai tapasztalatcserére, a kutatás eredményeinek összefoglalására és ünnepélyes kötetbemutatóra. A rendezvényen az alábbi kutatók, tanszéki oktató, PhD hallgató és doktorjelöltek tartottak előadást a projekttel összefüggő témában tartottak előadást: Csécsy György, Szikora Veronika, Fézer Tamás, Csécsy Andrea, Hajnal Zsolt; Török Éva, Zoványi Nikolett. A rendezvényen ismertetésre és értékelésre kerültek a kutatási program eredményei, továbbá bemutattuk a megjelent köteteket is.

A projekt időtartama alatt a fent megjelölt konferenciákon túlmenően, számos előadást tartottunk. Így különösen:

- Csécsy György: *Fogyasztóvédelem a védjegyjogban* (A fogyasztóvédelmi jog új irányai az elméletben és a gyakorlatban c. nemzetközi konferencia, Debrecen, 2007. május 18.); *A szellemi alkotások jogának atipikus szerződései és az új Ptk.* (Polgári jogi oktatók találkozója c. konferencia, Miskolc, 2007. június 1.); *A fogyasztók védelmének alternatív irányai a szellemi alkotások jogában* (A tudomány a fogyasztói tudatosság növelésének szolgálatában – Magyar fogyasztóvédelmi magánjog – európai kitekintéssel elnevezésű konferencia, Debrecen, 2010. június 18.); *Az iparjogvédelmi szerződések kodifikációs lehetőségei* (Jubileumi Konferencia, Győr, 2010. szeptember 20-21.); *Élelmiszerek megjelölése – földrajzi árujelzők és védjegyek* (Élelmiszer-konferencia, Debrecen, 2011. február 5.); *Fogyasztóvédelem a szellemi alkotások jogában* (Fogyasztóvédelem és szellemi tulajdonvédelem a magyar és az ukrán polgári jogban Konferencia, Debrecen, 2011. május 13.); *A szellemi alkotások jogának fogyasztóvédelmi aspektusai* (Magyar Tudomány Napja a Délvidéken – 2012 elnevezésű tudományos tanácskozás, 2012. november 24. Újvidék, Szerbia); *A Debreceni Egyetemen folyó fogyasztóvédelmi jogi kutatás eredményeinek bemutatása és értékelése* valamint *A földrajzi árujelzők oltalmának aktuális kérdései* (A Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának és az Universita Pavla Jozefa Safárika Právnická Fakulta (Pavol Jozef Šafárik University, Faculty of Law) közös szervezésű konferenciája – 2012. december 3., Kassa, Szlovákia).

- Szikora Veronika: *Concept of Alternate Dispute Resolution in European Consumer Law* (Zakonodavstvo Ukraïni. Problemi ta perspektivi rozvitku, Ukrajna, 2007. október 25.); *Ünnepélyes könyvbemutató: Szikora Veronika (szerk.): Magyar fogyasztóvédelmi magánjog - európai kitekintéssel*, Center Print Nyomda, Debrecen (2010) (ISBN 978 615 5025 00 6) kötetbemutató (A tudomány a fogyasztói tudatosság növelésének szolgálatában – Magyar fogyasztóvédelmi magánjog európai kitekintéssel c. konferencia keretében, Debrecen, 2010. június 18.); *A fogyasztóvédelmi jog történeti kialakulása Európában, különös tekintettel a magánjog-egységesítési folyamatokra* (A tudomány a fogyasztói tudatosság növelésének szolgálatában – Magyar fogyasztóvédelmi magánjog - európai kitekintéssel c. konferencia, Debrecen, 2010. június 18. Kölcsey Központ – Szervezők: Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete és DE Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék); *Gondolatok a fogyasztóvédelmi magánjogról* (Fogyasztóvédelem és szellemi tulajdonvédelem a magyar és az ukrán polgári jogban c. nemzetközi tudományos konferencia, Debrecen, DE ÁJK 2011. május 13.); *Consumer Law and Contract Law in the European Union* (VI. International Scientific Conference of Young Scientists - European Law Education and Science, October 16-18, 2011. Uzhgorod, Ungvár, Ukrajna); *A DE ÁJK Polgári Jogi Tanszékének 68609. sz. OTKA pályázati projekt kötetének bemutatója és a program eredményeinek ismertetése* (a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának és az Universita Pavla Jozefa Safárika Právnická

Fakulta (Pavol Jozef Šafárik University, Faculty of Law) közös szervezésű konferenciája, 2012. december 3., Kassa, Szlovákia); *Az új magyar Ptk. kodifikációjának folyamata és fogyasztóvédelmi kérdései* valamint *Kötetbemutató* (a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának és az Universita Pavla Jozefa Safárika Pravnická Fakulta (Pavol Jozef Šafárik University, Faculty of Law) közös szervezésű konferenciája, 2012. december 3., Kassa, Szlovákia).

- Fézer Tamás: *Elektronikus kereskedelem és fogyasztóvédelem* (A fogyasztóvédelmi jog új irányai az elméletben és a gyakorlatban c. konferencia, Debrecen, 2007. május 17-18.); *Élelmiszerbiztonság és termékfelelősség* (Mindennapi betevőnk konferencia az Egyetem Napja 2011. alkalmából, Debrecen, 2011. február 5.); *A termékfelelősségi jog reformjának új irányai az Európai Unióban* (Fogyasztóvédelem és szellemi tulajdonvédelem a magyar és az ukrán polgári jogban Konferencia, Debrecen, 2011. május 13.); *A termékfelelősség fejlesztési irányai Európában* (Collegium Doctores, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2012. április 19.); *Veszélyes termékek a termékfelelősségi jogban* (a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának és az Universita Pavla Jozefa Safárika Pravnická Fakulta (Pavol Jozef Šafárik University, Faculty of Law) közös szervezésű konferenciája, 2012. december 3., Kassa, Szlovákia).

- Pribula László: *Reklám, marketing, jog* (Tálcán a világ előadássorozata – Debreceni Egyetem, 2009. november 10.); *Reklám és szerzői jog* (Polgári Jogot Oktatók Országos Találkozója – Miskolci Egyetem, 2010. június 5.).

- Hajnal Zsolt: *Az atipikus szerződések szabályozásának és gyakorlatának változása* valamint *A jogalkotás új kihívásai az atipikus szerződések terén* (Új kihívások az atipikus szerződések területén, különös tekintettel a fogyasztói érdekek védelmére című nemzetközi tudományos konferencia, 2010. április 1., Debrecen); *Az európai fogyasztóvédelmi jog fejlődésének új irányai* (Fogyasztóvédelem és szellemi tulajdonvédelem a magyar és az ukrán polgári jogban c. nemzetközi tudományos konferencia, Debrecen, DE ÁJK 2011. május 13.); *Európai egységes magánjog: vízió vagy realitás?* (Az európai magánjog jelene és jövője c. konferencia, 2012. május 9-10., Kolozsvár, Románia); *A közös európai szerződési jog mint választható jogintézmény* (Magyar Tudomány Napja a Délvidéken – 2012 elnevezésű tudományos tanácskozás, 2012. november 24. Újvidék, Szerbia); *Egységes európai fogyasztóvédelmi jog* (a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának és az Universita Pavla Jozefa Safárika Pravnická Fakulta (Pavol Jozef Šafárik University, Faculty of Law) közös szervezésű konferenciája, 2012. december 3., Kassa, Szlovákia).

- Joó Imre: *Társadalmi szervezetek közérdekű keresetei* (Fogyasztó és Jog, Budapest, 2009. november 5.); *A távollévők között kötött szerződések, valamint az üzleten kívül kötött szerződések gyakorlati tapasztalatai civil szemmel* valamint *A fogyasztói igényérvényesítés buktatói és nehézségei civil szemmel: közérdekű és egyedi igényérvényesítés* (Új kihívások atipikus szerződések területén, különös tekintettel a fogyasztói érdekek védelmére, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2010. április 1.); *Termékszavatossági modellek Európában* (Polgári Jogi Tudományos Diákköri Konferencia, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2010. április 8.); *Fogyasztói szerződések a polgári jogi kodifikáció tükrében* (VII. Debreceni Doktorandusz Konferencia, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2010. május 21.); *A fogyasztói szerződések szabályozásának perspektívái európai kitekintéssel* (A tudomány a fogyasztói tudatosság növelésének szolgálatában – Magyar fogyasztóvédelmi magánjog európai kitekintéssel, Kölcsey Központ Debrecen, 2010. június 18.); *Fogyasztóvédelem és elektronikus kereskedelem az AB gyakorlatának tükrében* (Az Alkotmány és gyakorlata 20 év távlatában konferencia, Szegedi Akadémiai Bizottság, 2010. november 19.); *Devizabületek szabályozásának rendszere és egyes aktuális kérdései* (Fiatal Jogászok Egyesületének és az Igazságügyi Fogalmazók és Titkárok Országos Egyesületének Konferenciája, Budapesti Ügyvédi Kamara Díszterme, 2011. szeptember 16.); *Fogyasztói jogok uniós szabályozása: előre vagy hátra?* (Doktoranduszok Fóruma, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2011. november 8.); *Az információs aszimmetria egyes aspektusai és gyakorlati problémái a pénzügyi fogyasztóvédelem területén* (Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2011. november 19.); *Az állami szerepvállalás egyes kérdései a fogyasztói jogok védelmének aspektusából* (Új Alaptörvényünk és a jogélet

reformja konferencia, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2011. november 26.); *A pénzügyi tanácsadás szerepe Magyarországon* (Fogyasztói tudatosság és fogyasztói igényérvényesítés a pénzügyi szolgáltatások piacán konferencia, Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság Díszterme, 2011. december 20.); *Korlátozott fogyasztói jogok: jótállás anomáliái a hazai piacon* (IX. Debreceni Doktorandusz Konferencia, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2012. június 1.).

- Török Éva: *Elektronikus kereskedelem – elektronikus szerződéskötés* (VII. Debreceni Doktorandusz Konferencia Polgári anyagi és eljárásjogi szekció, Debrecen, 2010. május); *Recenzió a tankönyv Általános szerződési feltételek című fejezetéhez* (A tudomány a fogyasztói tudatosság növelésének szolgálatában – Magyar fogyasztóvédelmi magánjog európai kitekintéssel Konferencia –2010. május); *Tendencies in the Development of European Contract Law* (International Biennial Conference, The 8th edition, October 28-30, 2010. Timișoara); *Consumer Protection Aspects of European Contract Law* (VI. International Scientific Conference of Young Scientists – European Law Education and Science, October 16-18, 2011. Uzhgorod); *Szerződési szabadság és fogyasztóvédelem* (Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának és az Universita Pavla Jozefa Šafárika Právnická Fakulta (Pavol Jozef Šafárik University, Faculty of Law) közös szervezésű konferenciája, 2012. december 3., Kassa, Szlovákia).

- Zovány Nikolett: *Szerződési biztosítékok és más tisztességtelen általános szerződési feltételek az utazási szerződésekben* (VIII. Debreceni Doktorandusz Konferencia, 2011. június 3.); *Fogyasztóvédelmi garanciák az utazási szerződések körében* (a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának és az Universita Pavla Jozefa Šafárika Právnická Fakulta (Pavol Jozef Šafárik University, Faculty of Law) közös szervezésű konferenciája, Kassa, Szlovákia, 2012. december 3.).

I.2. Szakirodalmi források feltárása, bibliográfia készítése

A tervezettel összhangban megvalósult a magyar és a külföldi szakirodalmat széles körű feltárása a fogyasztóvédelem témájában. Az előkészítő, a kutató-alkotó fázist, majd az eredményeket feldolgozó ciklust követően szakirodalmi bibliográfiákat készítettünk (magyar és idegen nyelvű bibliográfia), a forrásokat összesítettük.

II. A folyamatban lévő Ptk. kodifikáció társadalmi vitájába bekapcsolódtunk, szakértői (tanszéki összegzésben egyesített) véleményeket fogalmaztunk meg a minisztérium számára (pl. a hibás teljesítés, a jótállás, a szavatosság, a termékfelelősség és a fogyasztó fogalmának témakörében).

III. Hallgatói érdeklődés felkarolása, tehetséggondozás

Kiemelt szerepet szántunk a tehetséggondozásnak, amelynek keretében fogyasztóvédelmi jogi témák kerültek feldolgozásra.

- Évfolym- és szakdolgozat, TDK, OTDK dolgozat fogyasztóvédelmi jog témában (témavezető. konzulens: Csécsy Gy., Szikora V., Pribula L., Fézer T., Csécsy A.)

- A Debreceni Egyetemen Tehetséggondozó Programjában (DETEP) egyes résztvevők (Szikora V., Fézer T.) tutori tevékenységet láttak el. Ennek eredményeként a tutorált hallgatók az alábbi fogyasztóvédelmi témákban tartottak előadást és készítettek tanulmányt (például): Szabó Zsuzsanna joghallgató előadása (konzulens: Szikora Veronika): Fogyasztók és hitelintézetek, avagy a „Kicsi” és a „Nagy”? Az egyoldalú szerződésmódosítás ellentmondásai, DETEP konferencia, Debrecen, 2009. május 28. (az előadás nyomtatott formában is megjelent). DETEP konferencia keretében 2010. május 20-án előadást tartottak (konzulens: Szikora V.) Borbély Zita: Az online szerződéskötés és a fogyasztóvédelem. és Tarkó Izabel Ágnes: Online adatvédelem.

DETEP konferencián, 2010. december 3-án előadást tartott (konzulens: Szikora V.) Borbély Zita: Az online vásárlás fogyasztóvédelmi szabályai címmel.

IV. Fogyasztóvédelmi jog megjelenítése a Debreceni Jogi Műhelyben

A Debreceni Jogi Műhely c., negyedévente megjelenő, internetalapú jogi periodikában az előkészületeket követően kiemelt szerepet biztosítottunk a fogyasztóvédelmi jognak, ebben a témában a kutatók, gyakorlati szakemberek és egyetemi hallgatók is publikálhatnak.

V. Kutatási eredmények hasznosítása az oktatásban

Figyelemmel arra, hogy az egyetemi oktatásban kamatoztathatók az eredmények, azokat az alábbiak szerint hasznosítottuk: A Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán, jogász szakon „*A fogyasztóvédelmi jog elméleti és gyakorlati kérdései*” címmel futó szabadon választható tárgyból kötelezően választható tárgy lett, a tantárgyat továbbfejlesztettük, új, elektronikusan elérhető tanszékanyagot készítettünk. Német nyelven indítottunk tárgyat jogász szakon: „*Europäisches Verbraucherschutzrecht*” címmel illetve Erasmus képzésben „*Consumer Law*”. Célunknak megfelelően a fogyasztóvédelmi képzést az igazgatásszervező alapszakra („*A fogyasztóvédelmi jog*” elnevezésű szabadon választható tárgy) és a közigazgatási menedzser mesterszakra („*Fogyasztóvédelmi igazgatás*” című differenciált tárgy) is kiterjesztettük. A tantárgyak célja, hogy kiegészítő ismereteket sajátítsanak el a hallgatók a fogyasztóvédelmi joggal kapcsolatban.

A Kereskedelmi jog kötelező tárgy oktatási tematikájának részévé vált a fogyasztóvédelmi jog, beépülve ezáltal a polgári jog záróvizsga anyagába is.

Fogyasztóvédelmi klubot hoztunk létre elsősorban olyan egyetemi hallgatók bevonásával, akik évfolyam- vagy szakdolgozatukat fogyasztóvédelmi témában írják, illetve a kapcsolódó tárgyak óráit látogatják. A Klub vezetője: Szikora V. A Klub működéséről több alkalommal jelent meg cikk Kontroll című fogyasztóvédelmi szaklapban.

VI. Hazai és nemzetközi együttműködés kialakítása és ápolása

A projekt ideje alatt hazai jogi és gazdasági társkarokkal együttműködtünk, szakmai kapcsolatokat alakítottunk ki és ápolunk, pl. meghívott előadóként tanóra (SZTE-n, Egri Eszterházy K. Főiskolán), vagy TDK előadás tartása (SZTE). Külföldi szakmai kapcsolat kialakítása: Brigitte Jud, Professorin für Zivilrecht an der Rechtswissenschaftlichen Fakultät (Universität Wien) – 2009. január. A külföldi szakmai kapcsolat ápolását mindvégig fontosnak tartottuk. Ennek keretében tartott előadást Debrecenben (2010. 04. 01) Prof. Markus Artz, Universität Bielefeld, Fakultät für Rechtswissenschaft, Lehrstuhlleiter: Eine mögliche Lösung: Vereinheitlichung der Verbraucherrechte és Dr. Martin Ebers, egyetemi oktató, Universität Humboldt: Effective Enforcement of EU Consumer Law vs. Procedural Autonomy of Member States: "Are National Courts Obligated to Apply EU Consumer Law ex-officio"? címmel.

Nemzetközi kapcsolataink lehetővé tették egyfelől, hogy kutatást végezzünk az Európai Unió tagországokban és az ezekben országokban végzett kutatások eredményeit hasznosítsuk a nem uniós országok jogalkotásában. A kutatási eredmények hasznosítási lehetőségének megteremtése érdekében, könyvbemutatókkal egybekötött szakmai konferenciákat szerveztünk a kutatásban résztvevő személyek közreműködésével. A már uniós Szlovákiában a jogharmonizáció megvalósult eredményeit tapasztalatsere keretében hasonlítottuk össze.

A kitűzött célok elérése érdekében nemzetközi tudományos együttműködést alakítottunk ki a szomszédos, az Európai Unióhoz hazánkkal egy időben csatlakozott Szlovákiával, a 2007-ben csatlakozott Romániával, valamint a tagjelölt Szerbiával, továbbá a nem tagország Ukrajnával. A

kooperáció keretében a megjelölt országokban tudományos konferenciákon számoltunk be kutatási programunkról és részeredményeinkről.

A külföldi konferenciákon a szervezőkkel, így a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel, a Vajdasági Magyar Tudományos Társasággal és a Pavol Jozef Šafárik University, Faculty of Law Polgári Jogi Tanszékével megállapodás született az együttműködés folytatásáról és további konferenciák rendezéséről. Ez lehetőséget ad egyrészt a program ideje alatt kialakított tudományos kapcsolat ápolására, másrészt a jövőbeni tapasztalatcserére is.

VII. Együttműködés az állami intézményrendszer képviselőivel, társadalmi- és civilszervezetekkel, a Gazdasági Kamarával, a megyei Békéltető Testülettel

A terveknek megfelelően a kutatás folyamán együttműködtünk az állami intézményrendszer képviselőivel (pl. Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság, PSZÁF), társadalmi és civilszervezetekkel (pl. Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete), a Gazdasági Kamarával (Hajdú-Bihar Megyei Kereskedelmi és Iparkamara) és a megyei (H.-B.-M.) Békéltető Testülettel is. Ez utóbbi statisztikai adatokat és egyéb információkat biztosított a kutatás számára. Az együttműködés alapját a kölcsönös információ- és tapasztalatcsere jelentette.

A Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete által benyújtott fogyasztóvédelmi közérdekű kereset elkészítésében közreműködtünk. Az egyesület az elméleti kutatásaink mellé, az ettől elválaszthatatlan gyakorlati oldal kidolgozásához nyújtott segítséget jogi végzettségű szakembereik közreműködésével.

VIII. Szakmai tevékenység PhD eljárásokban

A pályázat több résztvevője témavezetői feladatokat lát el fogyasztóvédelmi témában. Pl. Csécsy György egyetemi tanár PhD hallgatói: Török Éva, Zákány Judit; Szikora Veronika egyetemi docens PhD hallgatói a DE ÁJK Marton Géza Doktori Iskolájában: Béky Ágnes, Aranyi Péter, Joó Imre és Zoványi Nikolett.

Csécsy Györgyöt, Csécsy Andreát, Szikora Veronikát és Fézer Tamást PhD eljárásokban kértek fel közreműködőként (opponensi, PhD szigorlati bizottsági tagi, nyilvános vitában bizottsági tagi feladatokat láttak el).